

J E L E N K Ö R.

34. szám.

Pest szombat apríl 27dikén.

1833.

Foglalát: Magyar és Erdélyország (Pozsonyban ker. ülések april 22ikeig. Vlasics mint kir. biztos már Erdélyben. Nyugalmazás. Debreczeni vásár. Nyitra közgyűlése april 21kán. Temesvár és Sz. György kir. városok új tisztikara. Szepesi magyarodás. Varga János ur n. Kőrösön professornak nevezve. Gerber Mihály †). Ausztria. Franciaország (köv. kam. ülések april 11—13k. Ministeri rendszabások a' menekvő Lengyelek iránt. Laffitte nyilatkozása. A' kormány memoranduma a' keleti dolgok felől). Anglia (O'Connell levele. Liverpooli 's manchesteri vasut). Oroszország (a' pétervári újság hiv. czikkelyének vége). Spanyolország. Schweiz. Törökország Bankrézvény.

MAGYAR és ERDÉLYORSZÁG.

Pozsonyban a' RRék e' napokban tartott ker. üléseikben folyvást az urbariumi munkálatok hányogatásával foglalatostkodván, a' IV §nak 2—6ik fejezetein is (kilenczed, kisebb tartozások, szolgálat, szakmányféle 's a' t. tárgyakon) tul estenek. 22kén tartott k. ülésekben pedig egyedül a' 16ikáról leérkezett kir. válasz felett tanácskoztak. 19kén mint ifj. királyunk Ő Felsége születés-napján fényes isteni szolgálat tartatott.

Horvátországi bán báró Vlasics Ferencz ur april 18ikán délutáni 4 órakor érkezett meg Kolozsvárra mint királyi biztos. A' piaczon kiállított katonaságot megvizsgálván, 's utána szállásán a' katonai tisztikar udvarlását fogadván el, azonnal báró Jósika János kormányiszteki előlölő ur látogatására ment.

Ő cs. kir. Felsége Udvarnok Mihály szolnoki sőtisztiségi ellenőrt 40 évi hiv. szolgálatja tekintetéből eddig egész fizetése meghagyásával nyugalmazni méltóztatott.

Debreczenből april 24ikéről az ottani éppen mult György-sokadalom v. vásár kezdeté 's végzetéről vett tudósítások szerint az egész általában rosszul üte ki. A' kézművek széltiben nyomott, silány 's érdemetlen áron keltek, 's mind e' mellett kevés mennyiségben. Valamivel jobban keresték még is a' selyem árukat. E' czikkely kelete mindinkább divatozni kezd, de nem ugyanazon irányban természetese is, noha reá nézve, ha valamely tartomány alkalmas, országunk bizonnal nem alábbvaló. Hijában, nagyon a' barmok neveléséhez szoktunk, nem csuda ha a' bogarakat elmellőzzük, megvetjük. Egy kicsinyt szemesbeknek lennünk, bizony bizony nem ártana már valahára. Gabona kevés hozatott e' vásárra, de ára is kevés volt, vevői keresői még kevesebben. A' pénzsűke szemlátomást vala érezhető, a' hitel pedig Széchenyink rajzolta lábón.

Nyitra april 15dikén: E' folyó hónap 21iki közgyűlésünkben élénk részvétet támasztott a' nemzeti nyelv, és egy állandó pesti magyar játékszin ügye. A' KK. és RR. Athene és Roma hajdankori nyelvbéli miveltségét tekintve, de közelebb mult században a' Francia által adott példától gerjesztve, ki nyelve tulajdonit 's kecséit annyira kifejté, hogy az közönségesen kedvelt társalkodási, sőt mai napiglan diplomatikai nyelvvé fogadtatott, meggyőződnek a' felől, hogy csak a' nyelvnek bizonyos fokra hozott műveltségében kell értelmi felsőbbiséget, és halhatlanságot keresniök a' nemzeteknek. A' régi és korunkbeli csinosult nemzetek csupán akkor érék el nyelvök tökéletes virágzását, midőn azt köznevelésben használva, az emberi értelem 's tudomány minden ágait nemzeti nyelven mivelék, 's midőn azt játékszínre, mint a' főntebb ízlet és érzet iskoláiba, lépteték. — A' Magyart a' fölemelkedett tiszta hazafiság egy nemzeti Akademiával boldogítja. A' remek elmék tudományos és játékszini műveikre évenként jutalmak szabatnak. — De mi hatást, divatozást várhatni illy szép serkentésektől a' közönségre nézve, ha nevelő intézetinkben, iskoláinkban, tudományinkban holt latin nyelv használtatik tanítás-eszközül, ha még fővárosunkban sincs játékszinünk, mellyben hazanyelvünknek gyönyörű hangzása, varázsló kelleme ömledezne 's így a' honi szíveket mélyen hatná. — Ennél fogvást a' nyelv terjesztése 's csinosulása ama' két fő rugóit, a' köznépi nevelésbe 's iskolai tanításba hozatalát, és Pest fővárosban egy állandó nemzeti játékszin fölállittatását követinknek különösen szívökre kötéek. Hazánk serdülő csemetéjít honi hangokon készítsük jövendő polgári pályájokra, mi által jókor serkentve a' hazai nyelv miveltésére, hon, nemzet, szabadság-szerető 's el nem korcsosult ivadékot képezzünk a' jövő kornak. — Egy állandó nem-

zeti játékszin tervének országos elkészülte pedig, az országos kívánat sikerülését siettetendi. Mert mit a' nemzeti dicsőség 's méltóság a' nemzeti nyelv szent ügyében a' Haza oltárára kívánand szentelni, arra minden időben kész a' magyar hazafiság. Közli K. K.

Sz. kir. Temesvár városa f. h. 16kán Bedekovich Tamás kir. kam. tanácsnok 's temesi k. kam. igazgató ur, mint e' végre rendelt k. biztos vezérlete alatt elkezdvén újra választatni tisztathóságát, az nap a' már 25 főre kevesült választott polgárok számát egészíté ki szavazás utján; más nap pedig eddigi polgármestere Klapka József urnak hivataláról végképeni lemondása után, polgármesterül Spekner János urat választá, bírónak Georgyevics Istvánt, kapitánynak Bakics Jánost, új tanácsbelieknek: Felix Ignác, Kuzmanovics Demeter, Krautwaschel György és Páva Henrik urakat, főjegyzőnek Stokinger Józsefet, aljegyzőknek Gruics Illyés és Vacsau Athanáz, főügyésznek Svekics Jánost, alnak Nelkovics Pált 's a' t. — Sz. György sz. k. város szinte april 16kán tartván Fekete János urnak Pozsony megye másod alispánjának 's erre nevezett k. biztosnak előülte alatt tisztujítását, az 1824 óta megürült 21 választ. polgársági helyek betöltése után bíróvá Szegner Kristóf, polgármesterré Schuster János, kapitánnyá Mangold Ferencz 's tanácsbelivé Márton Sámuel urakat választotta.

April 17ikéről írják Szepesből: hogy a' podolini gymnasiumnak is, melly a' XVI. szepesi városnak Lengyelországhoz történt elzalogittatások ideje alatt lengyel herczeg Lubomirszky a' szepesi városok akkori kapitánya által alapittaték, már minden osztályában tanittatik a' magyar nyelv, 's mint tapasztalni, igen jó sikerrel. A' kis német, tót, és lengyel nevendékek magyar hanghoz szokatlan nyelvei a' magyar szót hibátlanul ejtik, sőt ugyanazon vett vallásbeli oktatásikat is értik, 's elmondják ha kívántatik, a' nya nyelvükön is. Dicséretre méltó e' lengyel származatu iskola, ha az ország ohajtásinak illy szembetünőleg, és minden szepesi nagyobb iskolát szépen megelőzőleg felel meg, 's így nem csak a' Poprád vize partjain születetteket ismérteti a' Haza szép nyelvével,

hanem azon nevendékekkel is megszeretteti azt, kiknek honjok a' Kárpáton tul van. Több nagy Lengyelt nevelt már ezen iskola, 's a' mostani szerencsétlenek közül is csillámlik még letünő csillagként néhánynak neve. Adja Isten, hogy azokbul, kik most ez iskolában neveltetnek, annyi meg annyi derék Magyar váljék! Tagadhatlan továbbá hogy a' kül jelek a' nemzeti bélyeg kitüntetésire, valamint annak széppé alakittatására nagy befolyásuak, mivel általok ezzel idegen eredetü honosink is közelebről ismérkesznek meg, sőt kedvelésére fogékonyakká képezetnek. Minden nemzetnek van saját nyelve, bélyege, szokása. A' nyelv a' nemzeti tulajdonságok közt első helyet foglal, mellyben maga characterét is mutatja. Valamint a' szó gondolat-köntösnek tekintetik, ugy szinte a' nyelv lélek belsőjének 's ábrázolatjának 's így a' nemzeti bel tulajdonnak. Egy nemzet nyelvéből gondolkozása 's indulatja minden sajátságát és vonalmit kiismérhetjük. A' nyelv az isteni ajándékok legszebbike, mellyet elhagyni bűn. A' bélai magyar egyesület a' külső jeleket illy szempontbul tekintvén, arra bírá az árus-boltok tulajdonosit, hogy boltjaikat magyar felirásokkal ékesítették, szint olyanokat nyereendének a' város utczái is. A' város különben is, majd mindennel, mi nemzeti valóban kérkedhetik: az öltözet általában magyar, hangászaik, valamint egyebütt is a' Szepességen, a' magyart legszebben, 's azért leggyakrabban is huzzák 's a' t. Bélán és környékén a' náthahurut nagy mértékben uralkodik (valamint Pestbudán), alig van ház, mellyben sinylője nem volna. Mindenkinél nátha, köhögés, fázás, és forrósággal kezdődik, főfájással mulik. Tartóssága 3—4 napi, de halált, eddig legalább, keveset okozott.

A' nagykörösi ref. iskolában felállított, mathesist és physikát tanító professori szék, az erre nézve hirdetett concursus következésiben magokat jelentettek közül tudós Varga János urral, ki az érintett tudományokat a' s.pataki collegiumban mint helyettes (supplens) a' közelebbi két iskolai évben közönségesen tanította, már betöltetett. A' tisztelt professor ur jelenleg tudománya öregbítése végett külföldön mulat, 's köztanításit (a'

sentirtakon kívül a' philosophia egyik részét is magára vállalván) f. eszt. nov. elején a' többi helybeli tanítói székekkel együtt elkezdendi; a' mit is részint, a' megírt concursusban részt vett vagy venni kívántaknak értesítésül, részint pedig a' tanulóknak az iskolai esztendő kezdete iránt utasításul ezennel köz hírré teszünk.

Győr april 10k. Tek. Gerber Mihály ur több ns megye táblabírája 's a' kemenesaljai evang. gyülekezetek nagyérd. felügyelője, életkorának 74d. évében april 3kán az öröklétre általszenderült. Született ő sz. k. Győr városában 1759ben. Megáldva levén sok szép nemesi birtokkal örvendett áldozni mind valás mind haza oltárára. Különösen a' magyar litteraturának mind halálíglan szenvedélyes pártfogója 's kedvelője volt. Viselte az inspectori hivatalt 23 évig, szívbeli öröme telvén benne, ha az Isten anyaszentegyháza virágzását eszközölheté. Elhunytát siratják özvegyén szül. Miklósi Horváth Judit asszonyságon (kivel 53 évet töltött boldogházasságban) 's négy magzatján kívül, sok özvegy 's ügyefogyott, kiket gyámolított. Hideg tetemei ugyan itten Győrött, hova végső erőtlenedési miatt lakni beköltözött, a' nemzetség sirboltjában takarítottak el, épen nagypénteken délest. Áldás hamvaira!

AUSZTRIA.

Tisztbeli változások a' cs. kir. hadsereg-nél: Mensdorff-Pouilly gróf altábornagy 's Mainz németszövetségi vár alkormányzója lön erdélyi korm. general, 's helyébe Mainzba lépett Hohenlohe-Langenburg Gusztáv hg altábornagy 's osztálynok; az erdélyi korm. generálság ideiglen viselésével pedig Luxem Jakab altábornagy 's osztálynok bizatott meg; Watler Venczel báró altábornagy 's osztálynok várkormányzó lön József városban; (Josephstadt) general-örnagyságból altábornagyokká lettek: Tazza József, Reising Miksa, Kinszky Keresztyén gróf, Odelga József, Judenau Károly báró, Alberti Bertalan gróf, Windisch-Gräczy herczeg Alfred, de Lord József, 's Bretfeld Emanuel báró; ezredesekből general-örnagyká: Eszterházy Vincze gróf, Ceirini Károly báró, Haas György, Ungerhoffer Miksa, Mertz Vilmos Fridrik, Auersperg Ka-

roly gróf, Stecher Károly, Campana Antal, és Derra Jakab; alezredesből ezredessé: Vacani Kamill; alezredessé örnagyból: Baur Albert; kapitányokból örnagyokká: Radossevich Péter és Hlavathy János. Harting Ferencz ezredes szolgálatra hivatott a' status-tanács-hoz. Hofmeister Károly nyugalmazott alezredes város-kormányzó lön Bresciában. Wongrodsky Tamás nyug. örnagy parancsnoka lön a' 4ik várórségi osztálynak. Nyugalomra léptek: altábornagy Trenk József báró; general-örnagyk: Hauger Ferencz és Laitner András mindketten altábornagyi czimzettel 's díj-toldalékkal; ezredesek: Maszberg József, és Rottern Ferencz báró; alezredes: Poszmann Ádám báró ezredesi czimzettel; végre kapitány Le Grosz Emil örnagyi-czimzettel. Pistory János alezredes legfensőbb engedelem mellett szolgálatot vön a' modenai herczegségi hadseregnél mint ezredes.

FRANCZIAORSZÁG.

A' követkamara april 11diki ülésében legelőbb a' gabona vámtörvénynek 1833 júliusaig leendő meghagyatása jöve szó alá 's az ez iránti törvényjavaslat nagy szótöbbséggel elfogadtatott. Azután marsal Soult adabé törvényjavaslatokat két pattantus iskolának állittatása végett Lyonban és Bourgesban, mellyek mindenikére 2,285,000 francot kíván. Majd a' belső minister olvasa fel egy kir. rendeletet, melly szerint a' kormány által a' mult évi decemberben előterjesztett városszerkezeti törvény (Municipalgesezt) idő rövidsége miatt ez uttal visszahúztatik. Végre azon törvényjavaslatot hozá fel a' napirend, mellyben a' belső ministeri költségekhez 2,124,525 franc kívántatik, pótlékaula' politikai vétségért menekvők számára már megnyitott 's 1832 és 33ra mindössze 6,100,000 francra menő hitelnek. De Laborde és Bignon urak szólottak ismét a' menekvők mellett, az első különösen sürgetvén, hogy azon Lengyelek és Spanyoloktól, kik az illető kormányok által kibocsátott 's netalán őket is illehető kétes amnestiát használni nem akarják, ezért a' segedelem ne vonassék meg. D'Argout ur (belső minister) emlité, hogy harmadfél év óta 10 és fél milliot költött már a' status a' kül-

földi menekvőkre, azonban, mi a Lengyeleket illeti, ezek épen nem fognak szorítottani, hazájokba visszaköltözni, mivel ott batorságot nem találnának. Szándéka is a kormánynak, a részökre kijelelt gyüleléshelyek (dépôts) számát megszorítani, mivel azt mutatá a tapasztalás, hogy nem jó a lengyel katonákat nagyobb csoportokban hagyni együtt. Különben is a mi soknak magaviseletét illeti, sajnálja a minister, hogy arról nem szólhat kedvezőleg. Tegnap előtt vettem, úgy mond, hirt Bergerac-ból, hova csak néhány nappal az előtt érkezett 100 lengyel tiszt. A város őket a legélénkebb részvétellel fogadta, de ők csakhamar — megérkezésük után két nappal, — egyik kávéházba mentek 's éljen a republica! le a királyokkal! kiáltának a nélkül, hogy az őket olly nagylelkűleg fogadott fejedelmet kivennék. Besançonból pedig arról tudósítottam tegnap, hogy onnan 300 menekvő titkon eltávozott 's utját Helvetián keresztül Németországnak vevé (megindulás a kamarában), hova őket gonosz tanácsadók leendő támadások segelési végett hívák meg. Dijonból hasonló irányban 40 lengyel tiszt ment el, hasonló történt Saulnier, Luxeuil 's Polignyban, 's több más helyütt, mint épen ma tudósítatom. Ezen nyilatkozások nekem sajnosan esnek, de kell tennem, nehogy azt véljék a menekvők, hogy törvény nincs felettök 's szabad nekik akár a mi honunk akár a külföld békéje ellen e vendégszerető földön összeesküdni. — Garnier-Pagès, kiről a Temps azt mondja, hogy a bel- és külföld minden clubjába be van avatva, kétségbe voná, hogy a Lengyelek Németországba mentek volna, holott nem igen volna érdemes olly revolutiot támogatni, melly két órház elfoglaltánál nem ment tovább; de ha szinte oda menének is, ők szabadon mehettek a mikor és hova jónak látták. Delessert ur azt kérdé, hogy ha ezen négyszáz (tehát nem kétezer) Lengyel ismét vissza jő, fog e a statustól tovább is gyámolpénzt kapni? D'Argout ur azt felelé, hogy visszatérés esetén ismét befogadtatnak ugyan, de pénzzel nem fognak többé a status részéről gyámolítottatni, még pedig egy, eziránt legközelebb, u. m. mártz.

29ikén kibocsátott ministeri rendszabás következtetésében. (A' Moniteurnek azon cikkelye, melly szerint, mint mult lev. ben irtuk, az ujon bebocsáttatásnak nem lesz helye, april 12ikén költ 's így ezen nyilatkozásnál később. —). A' kamara e' törvényjavaslatnak két cikkelyét jóvá hagyta 's más nap az egésztest nagy szótöbbséggel elfogadá.

A' kamara april. 12 és 13iki ülései nem érdekesek.

Paris, april. 13ikán. A' tegnapi kamaraulás után Dupin ur 's a' kamara quaestorai helyet keresének a' Tribune ügyvivője 's két védelmezőji számokra, kik a' multkori végzés szerint e' hónap 16ikán fognak a' kamara előtt megjelenni. E' helyet a' praesidens székével szemközt jelölék ki. E' napra (16ikára) a' fővárosi katonaořizet 10,000 emberrel fog szaporítottatni; több ezerezt már utban van. Meg nem foghatja a' lakosság: miért készítettett magának a' kormány Viennet ur által illy zavart. Harmad nap óta meg van hagyva a' politianak, hogy a' Parisban tartózkodó Németeket különösen szemmel tartsa. Egyik ujság azt állítja, hogy egy épen igen ismeretes német író innen Alsatiába ment, hogy onnan a' Németországban keletkező támadásokat igazgassa. Ha ez alatt Börne értetik, úgy bizonytal állíthatom, hogy ő mind ez óráig egy pillanatra sem hagyta el Parist. — Itt legközelebb egy új journal fog megjelenni a' nép számára; czime: Napoleon. (NB. Carlier, előbb a' párisi városi politianak feje, mint írják, legközelebb Londonba fog küldetni, hogy a' Buonaparte háznak ott élő tagjait, kivált Józsefet, szemügyön tartsa, mivel azok a' francziaországi republicanusokkal folyvást értekeznek.)

A' belső minister tudtokra adá egy körlevélben azon megyék praefectusának, melyekben a' menekvő Lengyelek tartózkodnak; minő rendszabások vannak az innen elutazni szándékozók iránta' német fejedelmek által hozva. T. i. a' porosz diplomatáknak nem szabad a' Poroszországba szándékozó Lengyelek számára utlevelet aláírni, mielőtt az iránt Berlinbe tudósítának. A' szász minister Parisban épen semmi utlevelet sem adhat az ide szándékozó Lengyelnek. Baden és Ausztria követi nem vidimalhatnak

olly utlevelet, mellyre az orosz követ visája (látomásozta) nincs írva.

Laffitte ur e' következő emlékezetes nyilatkozást tevő a' párisi ujságokban közlé: Páris, april 11. 1833. Hotelemnek eladatása az által, hogy ez alkalommal minden felől nyilatkoztak a' jó akaratnak engem mélyen meghatott bizonyosági, egy uttal még a' rágalomnak is alkalmat nyujta olly kikélesek-re fakadni ellenem, mellyeket egykedvűleg viselnem lehetetlen volt. Azonban én még is hallgattam volna, ha barátim 's vérségim ellenkezőre nem sürgetének, mivel részemről, semmi sincs olly igen ellenemre, mint privát dolgaimmal foglalnom el a' közönséget. Különb is elég sokáig éltem már, hogy az igaztalanságot tűrni tudjam. De minthogy szólanom kell, szólni fogok, hogy megnyugtassam barátimat, ellenségimet pedig némitsam el. Az által, hogy privát dolgaimmal felhagyván, magamat egészen 's kirekesztőleg a' nyilvános ügyeknek szentelém, én fölötte sokat ártottam vagyonomnak 's pártdüh és gyűlölet által csakhamar egy igen szerencsétlen liquidatoria szorítottam. De panaszkodtam e én veszteségimen? Kértem e én akárkitől is kárpótlást? Ha nem: miért feleljek én olly szemrehányásokért, mellyek nem tőlem származnak? Ha én csak egy illyen szemrehányásra fakadtam volna is, saját characteremet tagadtam volna meg, mert én minden tettimmél egyedül az ország javát nem a' magamét tekintém. Sokkal több háladatlant csináltam mint hogy magamis azzá lehessenek. A' másoktól vett szolgálatokat nyilván hirdetem, a' mellyeket én tettem, azokról nem szólok. De azt nem türhetem, hogy a' történeteket elcsavarják, legkevesbé pedig azt, hogy azokat reám nézve gyalázólag adják elő. — Én a' királynak köszönettel tartozom; ő megvette tőlem a' breteuili erdőséget 's 6 millióért kezkeskedett értem a' franczia banknál. Ropant szolgálatok, mellyeket én mindig megismérek 's a' mennyire tőlem telik, hálámmal viszonzni ügyekszem. De bizonynyal — én meg vagyok erről győződve, — nem akarhatja a' király, és én nem türhetem annak rebesgettetését, hogy ő a' nevezett erdőséget tőlem árán felül vásárolta meg, 's a'

bankba helyettem 6 millio francot valóban lefizetett. Az erdőségért én nem kaptam többet, mint a' mennyit az valódilag megér, 's a' kik ezt nem hiszik, ám tanácsolják a' királynak, hogy azt hozzá értők által becsültesse meg, a' mit még most foganatosan megtehetni, minthogy mindeddig az alku nincs aláírva. Mi pedig a' hat millióig átválalt kezkeskedést illeti, a' bank ezt csupán rendszeresített (regularisiren) 's nem a' pénz letételét kívánja, és én reménylem, nem is lesz arra soha szükség, hogy a' pénz ezen oldalról valóban fizetessék le. — Ezen egy nyilatkozásom után, hasztalan fognának engem egy másodikra nógatni. Bármilly nagy az én veszteségem, én abba seukit behúzni nem fogok. Csak egy hitelezőm van a' világon, t. i. a' franczia bank, 's én azt mind azért, a' mivel adósa vagyok, elegendő hypothecák által biztosítottam. Aláírva. Laffitte Jakab.

Párisi ujságok, névszerint a' Journal des Débats (a' Moniteur még nem) egy memorandumot közlenek, mellyet a' keleti kérdés felől a' franczia kormány közölt volna a' többi udvarokkal. Míg ennek is, kivált történetileg érdeklőbb helyeit adnók, a' franczia politika újabb menetelét e' tárgyban eléggé jelelik a' Journal des Débats egy másik czikkelyének következő szavai: Miután déliszél gyakrabban fűtt 's az orosz flotta mind a' mellett is a' szultán megegyezésével Konstantinápoly alatt megmaradott: Franciaország ez által fel lön oldozva azon kötelezetéstől, mellyet az aegyptusi vicekirály békéltetésére 's annak pontjaira nézve magára vállalt. — Most már a' Halil basa által Alexandriába vitt békepontok teszik az alkudozások alapját; de Franciaország és szövetségesei minden esetre elég messze vívők már a' békés közbenjárást mind Alexandriában mind Konstantinápolyban, hogysem tovább is szükséges lehetne azon fegyveres védelem, melly Oroszország részéről nyilván elárulná az épen nem védelmi czélzatokat, mellyeket még hinni nem akarunk. Franciaország és Anglia a' nélkül hogy közbenjárások characterét megváltoztatnák, a' dolgok minden lehető fordulatára elkészültek, 's nincs kétségünk, hogy nyilatkozási-

kat rövid időn olly rendszabások is fogják követni, mellyeket az okos előgondosság javasol, de a' mellyeket minden hatalmasságnak jól értett érdekei pusztá demonstratiová fognak változtathatni. —

A N G L I A.

Következő a' levél mellyet O'Connell Dublinba egyik barátjához irt: London, april 3ikán. A' koczka vetve van, kedves Barrett, 's mi rabok vagyunk. Ismét egy nagy igaztalanság Irland ellen. Most már két dolog felbontásaért kell küzdenünk: 1) t. i. ama' vad actának (a' csendbillnek) 's 2) az uniónak felbontásaért, melly-utóbbi teheti egyedül az elsőnek áltmenetelét lehetővé. Én érzem azon kötelesség fontosságát, mellyet az önkénytesek reám ruháztak, 's igyekezni fogok azt ha nem sikeres, legalább törvényszeres úton teljesíteni. Adja az ur hirül az irlandi népnek, hogy ezentul, míg ama' tyrann (zsarnok) bill tart, minden hétfőn egyegy levelet fogok a' Pilote (dublina újság) által hozzá intézni, 's isten segedelmével mingyárt a' jövő hétfőn kezdeni. Szándékom ezen levelekben részletesen (en détail) írni le azon ingerlettséget vagy lázongást, mellynek Irland minden grófságában szükségképen történnie kell. — Ellenségink nem fognak a' népen diadalmaskodni, sem annak érzelmeit elnyomhatni. Mi folyvást fogunk bujtogatni, még pedig a' törvény körében 's minden erkölcsi bűn, vagy törvény elleni vétség nélkül. — Szólítsa fel az ur a' népet, maradjon nyugton 's tőrje még ez új méltatlanságot is békével. Várjon jobb napokat; ezek nem sokára el fognak következni. Intse meg az ur a' kegyetlen fejrharisnyásokat (whiteboy). Ők olly játékot játszottak, mellyet nekik Irland ellenségei megköszöntek. Minden jó érzelmű 's törvényszerető ember átka fekszik az ő gonosz tetteiken. Az isteni boszu eléri előbb utóbb förtelmeiket. Melly őszintén kell nekünk ezen gyalázatos fejrharisnyásokat gyűlölnünk, kik t. i. erőt adtak ellenséginknek 's Irland barátinak igyekezetét gyöngítették. De én még sem esem kétségbe hazám felől. Nem. Önmagok az ellene követett vétkekből támad azon remény, hogy e' vétkek önmagokkal ho-

zandják büntetéseiket, egyszersmind a' dolgoknak egy olly állapotját, melly a' mi nemzeti 's alkotmánybeli függetlenségünk siető visszaállítatását biztosítandja. Vagyok 's a' t. O'Connell Daniel.

A' Liverpool és Manchester közti vasúti egyesület april 5ikén tartván éves gyűlését örömmel értheté abeli tudósítását a' felügyelő tisztségnek, hogy az említett vasuton szállítatni szokott terhek mennyisége mindinkább növekszik, például a' mult hónapot (februárt) hozván fel, mellyben a' mult évi ugyanazon hónaphoz képest a' terehvitel 6,720 tonnával nagyobbult, 's következőleg ennyi nagyságu irányban a' haszon is. Nálunk Magyarországbán semmi sem volna egyszerűbb szállításmód vasutaknál, ha pénzünk 's valódi kereskedésünk volna. Míg a' csinált utak épségben fentartatása ősszel 's tavasszal tömérdek költséggel jár, vizcsatornák télelte befagynak, nyárantá csekélyednek vagy iszapulnak, az alatt a' vasut minden időviszontagságot gunyol, 's alig érezhető javítási költség mellett egész esztendőszaka használható. Igen, de a' pesti kis vasut szerencsétlensége vesztőleg taníta bennünket hasonlótul óvakodnunk, mondanak némelyek, nem tekintve: hogy az, egy egészen új neme volt a' vasutnak, mellyet se Angliában se egyebütt nem próbáltak még; hogy hozzá kemény faoszlopokat kelle vala alkalmazni, nem pedig porhanyú fenyűszálat felülegesen a' szélhordta homokba beszurdalni; hogy végre a' földszinü helyzetét szemesebben kell vala megválasztani; mellyekre kívántató ügyelet mellett az említett vasut, minden ujsága mellett, maiglan is állana, 's felelne kőszállító céljának. Különben azon költségen, mellybe e' kis vasut (egy angol mfdnyi) került, más szokott alakú 's készületü vasutat alkalmasint 4 magyar mértföldnyit is lehetne állítani. De ki őrizné meg az illyennek vasát lopástul? mondogatják ismét mások, szinte meg nem gondolva: hogy azt, mint nyers v. öntött vasfélét kis kovács vagy cigány soha sem használhatná, sőt ez utóbbiaknál firól fira hagyományként szállana: átkozni és soha többé próbát nem terni a' Pestről v. bár honnan lopott öntött-vassal.

OROSZORSZÁG.

A pétervári journal újabb hivatalos czikelyét a' keleti dolgokról így folytatja 's végzi: „E' szerint a' mi hajóhadosztályunk új rendeltetése a' febr. Siki conferentiában Butenieff urtól tett ajánlások által eleve kijelenteték 's ennél fogvást ezen minister, midőn a' mi hajó-osztályunk febr. 20ikán reggel Bujukdere mellett horgonyt vetett, a' teendő elhatározásban egy pillanatig sem habozhatott. Ő sietett azt bebizonyítani, a' mit már febr. Sikan mondott: t. i. hogy ő a' nagy ur kívánatihoz eléggé véli magát alkalmaztatni, midőn abban megegyezik, hogy a' császári segédhajóhadat Ő Felsége további parancsinak elérkeztükig a' burgasi öbölbeszállíttatja“ — Illy értelemben fejezé ki magát az orosz követ, Ő Magasságának generalsegéde Muschir Achmet és Seraskier Chosrew basák előtt azon látogatáskor, melyet a' szultánnak e' meghitt tanácsnoki a' miministerünknel febr. 20ikán 's 22ikén tevének. Ő válaszul azon ünnepélyes nyilatkozást nyéré, hogy noha a' szultán még folyvást reményli az aegyptusi dolgoknak békében 's minden új bonyolodás nélkül elvégeztetendősöket, még is ő (a' szultán) minden visszás esetben állandóan számol a' császár nemes szívü védletére. Ezen idő-tájon vállalá magára a' francia követ is, bekívánván bizonyítani udvarának a' szultán érdekeihez szító nemes indulatját, — hogy az aegyptusi basát a' szultántól ajánlatba hozott béke-föltételek elfogadtatási végett nyomosan sürgeti. Ha ezen lépést csak ugyan szerencsés következés koronázza, akkor az orosz cabinet lesz első, ki azon őszintén örvend. Mindazáltal míglen az aegyptusi basa az elébe tett föltételeknek magát alá nem veti 's azokat minden kitérængés nélkül be nem tölti, megkívánja a' józan elővigyázat, hogy Mehmed Ali ígéretinek őszinteségiben ne helyeztessék szerföltötti bizodalom. A' mi ezen elővigyázatot még szükségesbbé teszi 's a' mi véleményünket igazolja, az Ibrahim mostani újabb viselete, ki tulajdon szavait czáfólolag 's Murawieff general előtt tett ígéretivel nyilvános ellentétben, hadi intézkedését még továbbra kiterjeszteni, a' smyr-

nai török előjárókat hivatalaikból elmozdítani 's Magnesia és Balikeser városokat elfoglalni merészlé. Ide járul még, hogy midőn illy módon az aegyptusi hadsereg olly állást vesz, melly Törökország fővárosának nyugalalmát mind inkább veszélyezteteti, Mehmed Ali folyvást nagyobb hadi készületeket tesz 's világos szándéka, Ibrahimnak újabb segéderőt juttatni. — E' hírek a' portának nyomos aggodalmakat szültek 's oda kényteték, hogy segéd hajóhadunk jelenlétét annál nagyobb becsben tartsa. Mihelyt e' hírek ide megérkeztek, a' császár Woronzow grófnak mint új Oroszország kormányzójának parancsot ada, hogy az Odessában létesült expeditiót Kumany contreadmiral vezérlete alatt haladék nélkül utnak indíttassa. Ezen expeditio csak ugyan martz. 29ikén reggel 6 órakor tengerre is bocsátkozott. Eljövetét Konstantinápolyban nyugtalanul várak, és a' török kormányzék már korábban megtevé a' szükséges rendelkezéseket, hogy azt élelemmel 's mind azzal, a' miben fogyatkozását érzendené, lássa el. E' szerint nem sokára elegendő erő leend együtt, hogy a' török birodalom fővárosát, hatovábbi veszély még tán fenyegetné; oltalmazza, egyszersmind pedig az aegyptusi basával kezdett alkudozásoknak hatást adjon. — Minekutána ezen hadi rendszabások megtétettek, a' császár hozott végzésinek ünnepies kihirdettésök által Mehmed Ali nagyravágyó tervei ellen gátfalat akarván emelni, felhatalmazá ministerét Konstantinápolyban: nyilatkoztassa ki világosan, hogy a' szultánnak (mint e' fejdelem saját világos kívánságára) segedelmül küldött hajóosztály 's fegyveres erő parancsot von az ő kijelölt állásában mindaddig megmaradni, valamig csak Ibrahim oda nem hagyja kis Ásiát, a' Tauruson által nem megy v. az aegyptusi basa a' portától ajánlott föltételeket el nem fogadja“. — Mihelyt e' kettős czél elérve lesz, Ő császári Felsége a' flottának és seregeknek, mint azt febr. 17ikén nyilván kijelenteté, parancsot adand, hogy Oroszországba ismét térjen vissza.

SPANYOLORSZÁG.

A' madridi udvari ujságnak aprilis 7ikén költ rendkívüli száma két kir. rendeletet közöl, mellyek által az ország főpapjai, na-

gyai, méltóságai (dignitarii, Titelträger) és városi küldöttei f. évi június 20-ikára Madridba hivatnak egybe, hogy a régi szokás szerint dona Maria Isabella Luisának, a király legidősb leányának 's így fia örökös nem létében a korona gyanítható örökösének meghódoljanak. — A második rendelet meghívó leveleket parancsol azon városokhoz utasíttatni, mellyeknek az illyes, ugynevezett cortesben (országgyűlésben) szavok van.

S C H W E I Z.

Zürich, april 15-dikén. E főhelybeli statustanács tegnap azon váratlan tudósítást kapá a berni kormánytól, hogy e hónap 9-ikén déltájban 380 Lengyel, közöttök 348 tiszt, Oborski 's Antonini ezredesek vezérlete alatt érkezett meg Paignelégierbe, Berncanton freiburgi kerületébe (Pruntrut fölött, a Neuenburgi határ felé), 's várhatni, hogy ezen menekvők közül, kik, mint mondják, gyámolpénzök kevesbülése 's a terhes fölvyigyzat miatt hagyák el Franciaországot, még többen is érkezendének. A berni kormány egy megbizottat küldé ki, ki ideiglen is az áltjöttek élelméről gondoskodjék. Mint-hogy azonban ezek ugy nyilatkoztak, hogy ők a szövetséggyűléshez akarnak fordulni 's a szövetség vendégszeretetését kérni ki, a berni kormány eziránt a szövetségi hatóságok rendeleteit akarta bevárni. A főhely vonakodott fölvenni e tárgyat 's a berni kormánynak azt üzené vissza, hogy ő azt egyenesen 's legközelebb a cantonbeli politia-hoz tartozónak tekintí, 's nem is a menhely jusáról (Asylrecht), hanem arról van itt szó: kelljen e türni, hogy illy tetemes és csapatonként szerkezett katonaeő minden utlevél, minden előleges kérdés vagy csak jelentés nélkül is lépjen által valamelly státusnak határán. — Azalatt Lelewel genie-al ezredes ide (Zürichbe) megérkezett 's 403 lengyel menekvő nevében 's aláírásával kérelmet nyujta be a szövetséggyűlésnek, mellyben panasolván a Franciaországban tapasztalt bánalmat, Helvetiának könyörületét 's a szövetséggyűlés pártfogását kérik. — Megvállik, mit fog a szövetséggyűlés végezni. — Mondják hogy a Lengyelek nincsenek fegyverkezve, kivevén a tiszti kar-

dokat. (Baden és Kassel ugyanekkor t. i. april 14-ikén lovasságot 's álgukat indítottak meg a schweiczi szélekre, a jövő Lengyelek ellenébe. — Ezek, mint mondják, Baselben akarnak fegyvert szerezni, 's ugy látszik pénzök van; legalább utközben mindent készpénzzel fizettek).

TÖRÖKORSZÁG.

Következő ujjabb tudósítások jöttek rendkívüli alkalommal Bécsbe Konstantinápolyból april 7-dikéről: Ugyanazon nap (martz. 30.), mellyen Resid bei a franczia követségi titoknok (Varenes) urral Ibrahim basa főhadiszállására elutazott, hogy vele a Mehmed Ali által Halil basának tett békepontok iránt alkudozzék, a porta ujjlag orosz császári követ Butenieff urhoz fordult azon kérelemmel, hogy ez az Odessában álló 5,000 orosz katonának a török főváros védelme végett ide megindittatását siettesse. Butenieff ur engedett ezen kérelemnek 's mingyárt más nap (april 15-öjén) gőzhajót indított Odessába gróf Woronzoffhoz értesítendvén őt a dologról, 's ismét egy brigget Szeboliba, hogy, ha talán már a nevezett sereg Odessából oda érkezett, annak jövetelét siettesse. A gőzhajó az Odessából már csakugyan elindult katonasággal egy orosz flottilla kísérete alatt a fekete tengeren találkozott, 's már april 4-ikén estve egy csapat (compagnie) orosz gyalogság Bujukderénél partra is szállott. E katonaság mint mondják, a Bosporus asiai partjára fog általtétetni 's ott Chunkiar-Iskalesi körül táborba szállani. Maga a kíséő flotta (contreadm. Kumanyé) april 5-ikén érkezett a bujukderei kikötőbe, holott a febr. 21-ike óta ott tanyázó másod orosz flotta mellett horgonyt vetett. Ezen ujjabb hajócsapat 3 lineahajóból 1 fregat 's 1 briggből áll, 's így most Konstantinápoly alatt 14 orosz hadihajó van. Az Ibrahimhoz ment küldöttség munkálatiról még nem kaptunk hirt; mondják, hogy Resid bei utközben megbetegedett 's csak Varenes ur érkezett a basához. — Campbell alezredes és nagybritanniai megbizott martz. 24-ikén érkezett Alexandriába 's 26-ikán nyujta be a vicekirálynak megbizó irományit.

Bank-részvény april 24-ikén 1183 1/2